

RASKOVANI

POJEDINI BROJ DINAR

VLASNIK, DIREKTOR ODGOVORNI UREDNIK:
PAVAO ROCA

TISAK: PUČKE TISKARE - ŠIBENIK.

Društveni život u Šibeniku.

Piše: Miho Jerinić.

Zadnja glavna skupština »Sokola« na kojoj se imala birati nova društvena uprava daje mi povoda, da se osvrnem na društveni život u našem gradu, koji je pozvan, da sjevernoj Dalmaciji bude izgled građanske ljubavi i sloge. U meritum same skupštine, koja je bila raspuštena sa strane vladinog povjerenika, upustiti se, bila bi krupna pogriješka. Jedno što se mora istaknuti to je, da se u sokolskim društvima u cijeloj našoj domovini ne smije uvadjeti stranačka politika.

Za vrijeme talijanske okupacije »Sokol« nam je bio jedino utočište. U društvo se upisalo nekoliko stotina članova. I da se je nakon evakuacije ostalo pri tomu, da »Sokol« bude središte svih našoj državnoj zajednici dobromislećih građana bez razlike na njihovu stranačarsku pripadnost, držim, da je »Sokol« mogao postati u Šibeniku ono što mu u društvenom životu sada fali.

U omanjim mjestima Nijemci imadu društvo »Deutsches Haus« (»Njemačka Kuća«); Česi imadu ili »Česku Besedu« ili »Raprastačni Dum«. Koliko Nijemci toliko Česi u ovakove društvene gradske ustanove primaju za članove pristaše svih njihovih političkih stranaka. Na pragu ovih njihovih društava zaboravljaju oni na njihovu međusobnu stranačku borbu.

Po ovom uzoru grad Dubrovnik je zaveo jednu pohvalnu akciju za gradski društveni život. U dogovoru sa častničkim zborom Dubrovčani su osnovali društvo »Častnički Dom«. Vrata su ovog Doma otvorena svakom Hrvat u Srbiju u Dubrovniku - Politika je isključena iz Doma.

Mi u Šibeniku nismo rek bi još zreli za jednu ovakovu ustanovu. Pomisao da bi »Sokola« imao

nas sve građane bez razlike na politički credo pojedinca skupiti pod njegovo krilo izvjetrla je, propala je.

Inteligencija u velikom broju odvojila se je od radnika, seljaka i malogradjanina, umjesto da mu se približi što više. Sa odlaskom Talijana počelo se je opizati, da se vraćamo u stara vremena grupisanja nekih u skupinu gradske aristokracije. Sve te pojave pokazivahu konture razdora u »Sokolu«, koji je u nedjelju izbio na površinu u takvim dimenzijama, koje prijete njegovom razpadu, ne preuzmu li ozbiljni ljudi u ruke njegovu sanaciju.

Još pred godinu dana nalazeći se u Splitu u progonstvu neki od nas ovaj smo današnji razkol u »Sokolu« predvidjeli, kada smo saznali, da je pokrajinska uprava preko trećih umješala njezine prste u naš »Sokol«. Šibensko građanstvo nije voljno da kao član »Sokola« postane stafaža demoralizovane uprave u Dalmaciji. U tomu se vara dalmatinska uprava u Splitu, isto kao što se varaju i njezini skutonoše u Šibeniku.

Iz »Sokola« treba izbaciti svaku zakulisnu političku manovru, koja se je pokušala uvesti, eda bi za vrijeme izbora »Sokolaši« predali njihove kuglice u vladinu škrinju.

Naš »Sokol« ima da pod njegova krila primi sve građane. On ima da postane raprastačni Dom grada Šibenika bez političke stranačke farbe. On mora da postane središte seljaka, radnika, trgovaca, obrtnika, industrijalaca, činovnika i napokon »gradske aristokracije«. U upravu »Sokola« se imaju birati i to jednoglasno ljudi, koji su voljni da podižu ugled ovom gradu

IZLAZI SVAKI ČETVRTAK, 11 JUTRA.

PREDPLATA: TROMJESEČNO DINARA 13, GODIŠNJE DINARA 52. OGLASI PO CIENIKU.

UREDNIŠTVO I UPRAVA KUĆA Br. 543 - VODICE.

RUKOPISI SE NEVRAĆAJU.

i da što bolje u gradu razvijaju društveni život. Njihovo stranačko pripadanje nema nikakva upliva na izbor uprave »Sokola«.

Kad pak nastane izborna borba njezini će talasi odnijeti svakog sokolaša u tabor njegove stranke. Ona će se rodoljubi natjecati u borbi za mandate sa nadrirodoljubima, a kada se smiri uzburkano izborno more, onda će se sokolaši opet povratiti k njihovom »Sokolu« da im se on namije otirući im ostatke znoja sa junačkog čela iz izborne agitacije i ljute borbe za spas stečenih pozicija u narodu.

Tako su radili i Magjari. U njihovom »Kasinu« u Pešti nije ih bilo za vrijeme izborne agitacije. Prije izborne borbe kladili su se između sebe koja će stranka dobiti mandat u ovom ili onom izbornom kotaru. Kladili se na stotine boca šampanjca. Nakon izbora plaćao je boce onaj koji je izgubio mandat u borbi. Ali što je na stvari bilo najinteresantnije to je, da su šampanjac srkali i pobjednici i poraženi. To je vrhunac kulture društvenog života u jednom gradu.

Kod nas inagurisanje takovog društvenog života nije moguć govore neki janjci sa vukodlaskim srcem. A zašto nije? Jest, sve je moguće, ali se hoće ljubavi i požrtvovnosti za razvoj društvenog života u ovom gradu.

Inagurisanja zakulisna borba za sokolsku upravu nije kadra da doprinese saniranju društvenog života između građana. Ona je fitilj nesloge i mržnje. Treba ga ugasiti prije nego u ovoj givanskoj borbi za građane proti ubilačkom povišavaju cijene kruha i pure razplama vatru između građana, koju ne će moći ugasiti koruptivna uprava u Splitu, koja mirne duše još uvijek gleda, kako se je nepravedno i nepošteno postupalo sa ovim gradom u pitanju zamjene čistih kruna.

Opaska: — Izostalo iz prošlog broja.

FELJTON

KNJIŽEVNIK SIMO MATAVULJ I MI

(Uz literarnu komparaciju Matavulj i Tommaseo)

7. „ZAVJET“ (Nastavak)

„ZAVJET“.

Treba prije svega požaliti, i to s razlogom požaliti, što se Matavulj nije više posvetio dramskoj književnosti, za koju je on imao dovoljno sprema i gdje bi jamačno bio isto tako odlično uspio, kao u pripovjesti i romanu.

Za ovu tvrdnju, osim u njegovim dramskim radnjama, ima dosta dokaza i u dijalozima i čitavim prizorima, koji se mogu uzeti kao čisto dramski iz drugih njegovih knjiga.

Od dvije drame, što je napisao, odabrah potresni dramatičar »Zavjet« kao za prikaz priličniji, a koji u isto vrijeme dozvoljava potpuniju ocjenu pisca, kako mi je to još od početka bilo u želji i namisli.

Nisam gledao »Zavjet« na pozorišnim daskama, te bez toga ne mogu da kategorički kažem, od kolike je scenske snage, koliko djelo konačno dobiva, a koliko gubi u pozorišnoj radnji.

Medjutim kod čitanja dobivamo utisak, da je djelo dobro obradjeno i za prikazivanje.

Ali odmah zavolimo dramatičar sadržaja, koji je fragmenat istinskog života.

Da vidimo:

U njemu nam autor iznosi kao protagoniste dvoje mladih ljudi iz poznijeg doba našeg narodnog preporeda na primorju i njihove kontraste. Tu su, dakle, dva tabora, koja predstavljaju dva oprečna svijeta: stari, staroljubni i mladi, napredni. Njihov je sukob neizlježiv i kao svi sukobi svjetova imao bi da bude i tragičan, ali on je kod Sime samo dramatičan.

Autor nije htio da tragičnim fatalizmom riješi ovaj svoj dramski zaplet.

Nego, o tome će biti još govora.

Sada ćemo da se vratimo našim protagonistima.

On je Ivo, mladi vlastelin dubrovački, koji voli »plebejku«, idealnu narodnu ženu, i koji kida sa svim svojim stališkim predrasudama te postaje slobodan čovjek; tek što radi života i mira svoje majke on najposlije mora da kapitulira pred porodičnom tradicijom i stališkom dogmom, ali on u isto vrijeme u sebi ubija sebe: svoju sreću, svoj mir, svoj mladenački zanos, svoje srce i um.

Nakon dramatične borbe sa rođenom majkom, sa samim sobom i okolinom svojom, u zadnjem času, da spasi majku on popušta, on se pred njome maldane mrtvom zavjetuje, da će se odreći voljene djevojke, koja je po vrsnoći i inteligenciji, po osjećanju i dobroti svojoj bila oličjenje njegovog ideala.

Ona, Milica, »plebejka« je i siročić, već po rodu vikla da se žrtvuje i da strada. I ona, da ne

ubija draganovu majku, ubija svoju sreću, gubi sve pa i sopstveno zdravlje.

Njih u dvoje junaci u pregaranju, znajući, da pregaranje ubija.

Radnja se razvija takvom dramskom snagom, da nas savlada.

Mi i kasnije bivamo utučeni, pače kasnije najviše, jer se konačno prisjetimo, da smo i mi čest okoline, koja takve duše muči, koja ih ne razumije ili ne će da razumije.

Mi se prisjetimo, ali dokažem, da je svaki od nas u svom životu susreo takve mučenike, koji su kao po nekom fatalizmu osudjeni da stradaju i trpe, da se do kraja žrtvuju.

Uvijek je dokažem, kad ih hoćemo da spasimo. Medjutim i mi smo vinovnici njihove tragedije. Nije odlučno, dali smo to iz zlobe ili svog velikog neznanja. To saznanje ne može da samu tragediju umanji; može samo da diferencira vinovnike.

I nas obuzima stid i pokajanje radi našeg djela. Ogrješili smo se protiv onih, koji se nisu ogrješili o ničiju sreću, o nijedan zakon čovječnosti, čineći dobro radi dobra, a ne iz straha od kakve prekgrobnne kazni ili egoizma, a to više svijesni, uvjereni, da ih poslije čeka neumoljivo vječno ništavilo.

I oni, kojima je ideal bio opća sreća, makar i relativna, umiru nesrećni i bolni, ali i uvjereni, da su nad svima i svačime uzvišeni, da još nisu za ovaj svijet, umiru očajni i žalosni, što još nema ljudi, što nema Boža!

(Slijedi.)

Memento „Ministarskom Savjetu“.

Ministar za agrarnu reformu Miletić ne bi se bio izjavio „motikom“ već „motkom po glavi“. Nu ovo je on dao opozvati. Onda, na predlog ministra unutarnjih djela, demokrata dr. Marinkovića, Ministarsko vijeće u svojoj sjednici 5. tek. „povuklo nezakonitu naredbu da policijske vlasti uzkrate pripomoć pri izvršenju sudskih presuda u pitanju tlohodka“. Nego mi znademo, da sa strane ministra pravde niti sa strane Ministarskog vijeća, nije nikad bilo naredjeno sudstvu ne suditi u spornim pitanjima obradivaoca i vlasnika zemljišta. A poznato nam je da naš guverner Melličić prošle herbe gozdja primio iz Beograda brzajavno naređenje, da raspoloži eda policijske vlasti budu pri ruci obradivaocima da nedavaju, uskrate dohodak vlasniku. G. guverner, čovjek na svom mjestu, brzajavno pripitao. I još čeka odgovora. U oba slučaja, vrazje li spietke.

A sad da nastavimo sa *lamentacijom* „Djeda“ — nešto oklaštrenom, jer izgleda kako maloposjednike deralo, da opet nije toliko ni krvavo:

Gospodo Ministri, pitamo mi Vas danas, što ste uradili od ove nesretne naše Domovine, do čega ste ju doveli i kuda je dalje vodite? Zar je smjer državne ladje po vama vodjene uprav uperen k izvoru meda i mlijeka, koji danas tako obilato teče našom majčicom Rusijom? Opametite se jednom. Premnogi grijesi terete vaše duše, vaše savjesti. Državnu ladju, koja vam je povjerena vodite u sunovrat. Kako ste izgubili onaj entuzijazam

Pismo iz Zagreba.

10. 1. 1922.

Zakon je danas postao kod nas igračka u rukama naših državotvoraca, te se i sama riječ zakon već shvaća kao neki sarkazam: „Gromovnici“ traže, da se vrši slovo zakona, traže od bijedne i izmučene raje, da taj zakon sluša a oni se sami tog zakona ne drže. Pak zar oni mogu od nekoga tražiti, da poštuju zakon, kad sami daju protivan primjer? Oni su „bezsmrtnici“, te nad njima nema vlasti pa mogu da rade što ih je volja. Zar će ih pozvati na red obična glasača mašina — današnji krnji parlamenat? § 50 zakona o ustrojstvu općina veli, da se 4 tjedna izla gradskih izbora mora sazavati sjednica gradskog zastupstva na kojoj će se birati gradonačelnik. Gradski izbori su u Zagrebu bili 11. XII. pr. god. te bi time taj rok istekao 8. t. mj., ali do danas još „nadnačelnik“ nije tu skupštinu sazavao. Upitat ćete zašto? To je danas svakome jasno tko i malo poznaje demokrate. Oni nastoje na saki način na onemogućće rad amošnijeg gradskog zastupstva, te da time dokažu građanstvu da je isto nesposobno. — Sve do sada slične makinacije im nijesu uspjele, pak ne će ni ova. Svakome je jasno za čim idu ove njihove makinacije, svak je više prodro u njihovu politiku, svak je više vidio njihove riječi i djela. Njih vodi u tome samo jedna nakana, a ta je degradiranje Zagreba; oni hoće svakako da unište napredak Zagreba, oni hoće da ga naprave birokratskim provincijalnim mjestom. Oni nastoje na svakom koraku, da tu našu metropolu omalovaže, da ubiju u njemu sve ono što je ljepšeg i boljeg; oni se nabacuju na nj blatim uvijek kad to mogu, a sve samo zato jer je on — hrvatski. I ako je u njemu niknula jugoslavenska ideja, i ako se iz njega ta jugoslavenska ideja širila, to njih ne smeta, jer ne će, da vide, da ako danas u Zagrebu ima nezadovoljstva, da su to nezadovoljstva oni stvorili. — Ako danas Zagreb nešto napreduje to se ima zahvaliti samo privatnoj inicijativi, jer bivši komesar, a sadašnji „nadnačelnik“ trudi se, da i vanjski izgled Zagreba poprmi provincijalni karakter, te da postane gradić sa sjedištem oblasti. Koji je prije

svih triju plemena? O čemu ste vodili brigu u državi, odgovor je sasna lak i za svakog laika. Glavnu brigu posvetili ste izvoznicama i izbornoj kampanji, dok Vas za drugo nije glava boljela. I vi ćele gospodo kormilari pred povješću nositi odgovornost i biti proklinjani kao grobari „mile nam Domovine. Pitamo Vas nadalje. Što je sa gulikožama naroda i Države? Pitamo Vas, tje su oni planovi oduzimanja ratnih dobitaka u korist naroda i države? Spavaju, jer se većina Vas među takove ubrajati može. Pitamo Vas gospodo ministri, tko će imati povjerenja u Vladu čiji kormilari prvi ne poštuju njezinih zakona i njezina ustava? Pitamo Vas gospodo ministri, tko će apisivati državne zajmove, kad Vi sami protiv ustava drugima tuđu imovinu darivate? Eto Vam izgleda, investicioni zajam kako je jedno svršio. Pitamo Vas gospodo ministri, tko će graditi kuće, tko parobrode, tko podizati industrijalna poduzeća kad izgubi vjeru u vladu, kad ova ne bude htjela i mogla tuđu imovinu štiti? Pitamo Vas gospodo ministri, čemu osnivanje zemljišnika, ako ovaj ne uživa zaštitu zakona, barem u objamu zajamčenu ustavom? Pitamo Vas gospodo ministri, čemu ste utrošili tolike grdne pare u Bosni, da od velikog posjeda stvorite male? Pitamo Vas gospodo ministri, kojim pravom posizete u privatnopravne ugovore, Dalmatinskog posjednika i težaka, kojim hoćete uništenje malog posjeda.

Pitamo Vas gospodo ministri, kako Vi mislite spraviti 30-35 hiljada Dalmatinskih oholjeli na prosjački štap, darivajući drugome njihovu imovinu? Zar u tome mislite nasljediti otomansku Carevinu poslije pada Dušanova carstva na Kosovo ili Anstrisiju, poslije sloma Česke sile na Bijeloj Gori? (Sljedi).

poznavao Zagreb i koji ga sada vidi pita se čuđom, pa jeli to onaj bijeli Zagreb? Uzalud se gg trude, jer koliko oni više nastoje, da ga uniste, toliko se on više diže, jer to traži njegov prirodni razvoj, budući u prirodi nema skokova.

Naša vanjska politika je sasna prošla u ličnu svojinu pojedinih ljudi, kao da se tu ne radi o cijelom narodu već o pojedinim osobama. Pašić se moguće čuti starim, pak je zato htio, da napusti ministarstvo vanjskih posala, ali se morala naći za to mjesto jedna osoba njemu odana koju će shvatiti odmah ma i sam njegov mig. Ta se osoba našla u Velizavu Jankoviću i Momčilo Ninčić te ih radikali postavili kao kandidate za to ministarstvo. Možda se Velizavu Jankoviću prohtjele opet putovati u dvorskom vlakom i po drugim djelovima naše prostrane a i bijedne domovine.

Njegovoj su se ličnosti opirali demokrati budući im je on nepoćudan. Pristali na osobu Ninčića i tako on postao ministar vanjskih posala. Ne pita se tu, da li je čovjek sposoban za to mjesto. To je danas sasna sporedna stvar, već je glavno, da je mjesto pokriveno pouzdanom osobom iz „državotvoraca“. Okušali smo već blagodati Ninčića kao stručniaka ministarstva financija, a sad ćemo imati prigode, da okušamo njegove blagodati i na novom polju. —

Ovim imenovanjem je nastalo samo jedno pitanje, a to je paritet među radikalima i demokratima. — Naši su „državotvorci“ uvijek zemljani kad se radi o ministarskim fotejima, pa tako su i ovog puta. Mora se naći neki izlaz, tako da bude i vuk sit a i koza cijela, a ovog se puta našao izlaz u tome, da će se ukinuti ministarstvo za izjednačenje zakona i priključiti ministarstvu pravde, te time spasiti paritet. — Očekujemo sada od Ninčića, da riješi naš spor sa Italijom, da istupi energično, te da traži ono što nas po pravu ide i ono što je Italija sama u Rapallu priznala. To je najveća dužnost današnjeg ministra izvanjskih posala. Ako je Albanija uspjela, da nas dovede kao krivce pred Savez Naroda zato što smo se branili, zašto ne bismo mi uspjeli da dovedemo Italiju, koja puca na goloruku pućanstvo jednog nezastićenog grada. Samo neka g. ministar izbjeгава kakav politički dvojob ala Balpour-Spalajković, koji naravski uvijek svršava našim porazom, a i blamažom u stranom svijetu. — R —

Demokratski strah pred općinskim izborima.

Usljed vladine odluke za općinski izborni zakon u Dalmaciji, demokratska stranka preko svog općinskog upravitelja pozvala je 17. ov. mj. pristaje ostalih građanskih stranaka na dogovor, kako da se uredi to autonomno pitanje.

Njihovo je mišljenje, kako čitamo u njihovom šibenskom glasilu, da se zatraži od vlade, da i dalje ostane na čelu državni činovnik, koji bi imao upravljati sa jednim građanskim odborom. To njihovo stanovište motiviše, da uz današnje prilike masa bi mogla oduzeti maha i tako joj upasti u ruke to jedino autonomno tijelo koje ona nije sposobna administrativno voditi, a da se to spriječi da demagoštvo ne uhvati maha i da općina ne bude dalje ostala pod stranačkim utjecajem preporučuju jedini način neulazi u izbornu borbu.

Da je demokrate vodila iskrena i pošena namjera to su odma prama želji cijelokupnog pućanstva morali učinili kod svog ustolićenja na općinsku stolicu i vjerujemo, da danas nebi došlo do ovih žalosnih stranačkih trvenja, već da bi se mnogo šta do danas doprinilo miru i napretku ovog zapuštenog grada. Onda, kada su mislili, da su ovdje jaki i moćni nisu stajali na ovom stanovištu. Danas ga zastupaju, nakon što su u Šibeniku i cijeloj sjevernoj Dalmaciji doživili fiasko.

Taj njihov predlog je shvatljiv, kad znamo da se oni laćuju svakog sredstva da ostanu e da njihovu volju nametnu i dalje narodu koji neće da čuje a još manje da ih vidi i dalje na upravi jednog grada i naroda, njih koji premda su imali svu vlast u rukama nisu ništa do danas poduzeli ni uradili za njegove probitke. Je li moguće i pomisliti da bi demokrati mogli izaći pred javnost sa sličnim predlogom i to oni demokrati, koji ispo vjedaju slobodna načela na papiru: „Temelj je našem pravu u narodu“. — Oni, koji govore da je „Narod izvor svih prava u državi, t. j. da je on slobodan, da nije ničiji rob ni sluga: da sam sebi daje zakone; da je koren vlastina u narodu; da izim zakona i vladara nepoznaje drugog gospodara: jer država je stvorena za narod i valja da narodu služi.“

Oni se isti boje sada naroda i to nazivlju demagogstvom umjesto držati se svojih načela i puštati, da narod odlučuje svojom sudlinom jer on sam snosi sve dace i terete pa kao takav nemože uvijek samo da sluša i muči.

Kao nepristrani građanji mi lo nam bilo kad bi se mogao naći jedan način sporazuma medju svim našim strankama, jer znamo da bi se tim mnogo doprinijelo miru i razviku ovog našeg zapuštenog grada, ali uz današnji reakcionarni sistem vladajuće kaste, koja i ako vidi, da mora podleći u hoće pošto po to da sačuva svoje ime.

Sporazum je mal da ne isključen. Narod hoće da reče svoju i bez pitati savjeta kod demokrata.

— J. A. —

Iz Šepurinske torbe

Ustrojci: o ratnom glavaru gazdi Roki — Narodnom Vijeću — Vladinom brašnu i kukuruzu gradnji škole.

(Nastavak i svršetak).

Podzastorimo: Pred rat god. 1914 seljani kupili za gradnju škole živoga vapna Le vrsti Kvint 230, zagasili ga u seoskoj konohli i povjerili de gradnje gazdi Roku glavaru. Po sudu zidarškit majstora tih 230 kvint živoga dalo je do 800 kvint zagasenog vapna. Neka je za ratnog pomoru u gradnju grobova mjesto 50 potrošio 90 kvint. Nek se je za gasenja, dok su se zacijepile nekoje rupine na vratima konoh. mjesto 1 kvint. iscijedilo 10 kvint, nije u more isticalo, već na tlo, na tloht ostalo, sa tla se sakupilo i opet u novobu sprenile Gazda Roko tekom rata uz skup novac raspodje sve vapno, a račun nu iznaš niti punih 300 kvint sa gori spomenutih 100 kvint. ukupno oblo kvint kvint. 400, a ono ostalih 400 do kvint. 800 ishlapile. Zid. majstori tvrde da vapno neishlapljuje. Ako s nisu još osvjedočili, nek idu k gazdi Roku da s uvjere.

Zavežimo pod prajak: Selo ostalo 11 godina bez škole. U 300 obitelji lula 237 redovite muške i ženske djece. Sav školski podmladak kroz ovih 11 godina ostao nepismen, pravi čoravci i bogalji. Ove godine otvorena im dvo-razredna muška škola u privatnim pretlesnim i zagušljivim prostorijama. Među seljanima sinula najpoželjnija namisao: da se pretičak od iznosa sakupljenog po gazdi Roko i družini za osjegurjeanje naplate vladinog brašna i kukuruza, nakon iznijene novčanica uloži u fond za gradnju škole. Gazda Roko ucka proli tomu svoju družinu, a ovi dižu viku i buku: Da su to njihovi krvavi trudi, za koje rizikali svojim životima i znanjem, pa tko hoće, da za to objeli zube, nek im se pokaže! Razhoriti seljani na to šute i rade, a gazda Roko sve to iz prikrajka nastubuje i promatra, dok na koncu u javnoj štampi izjavljuje: da su uni tobože uvijek bili za to, da se odnosni pretičak povrati, razdijeli seljanima u novcu ili u brašnu. Iz toga opet novi računi, otpadci i prigovori. A za što ne poduprijeti toli plemeniti akciju za gradnju škole, bez koje ta spasonosna ustanova, poređ toklih nesretnih čoravaca u Šepurini, ostaje i dalje na vrbi sviralu?

Prestavku upravljenu glavnoj komisiji za zamjenu novčanica, da se rečeni pretičak izruči svijetlijim licima u naslov gradnje škole, potpisalo je 179 kuća starješina i gospodara. Izmjena novčanica je na domaku. Gazda Roko, ne kasni! Isprazni i ti na ovo pred „Raskovanoga“ ako imaš što poštenijega u tvojoj torbi, inače: operi ruke od krvi pravde i zavuci se u kstrijet i lužinu.

Trgovački glasnik.

Talijanska propaganda u Šibeniku. Za vrijeme „sretne“ okupacije Talijana, ovi su poduzeli sve i sva, da bi izmedju našeg građanstva našli odmetnika i poturica. Narodni ponos našeg seljaka i gradjanina odbio je sve Millove sladkiše, i njegovi nadahnutelji ronili su kokodirslake suze, jer su medju sobom morali dijeliti darove, koje je „na gran matre Patria“ slala sirotinji ovoga grada na dar. Naši mališi nisu htjeli primati danajske darove talijanskih contessa. Sada Talijani kušaju na drugi način voditi propagandu i to preko D'Annuncijevih agenata. Do malo dana otvaraju „cooperativu“ u jestivu itd. namjera im konkurirati našim trgovcima, jer će oni podpomagani od *propagande all'estero* „per le terre perdute“ kušati da zavedu naš narod, pošto misle, da smo tripolitanski beduini.

Radnički raboš

Život rudara u Sivevici

Svaki rudar dok je stupio na vrata jame, u koju treba da ulazi glavu je stavio već u torbu, i valja da pazi lijevo desno dole od kuda ga može da prisine i da mu svrši život. Na mnogo mjesta kamo rudar prolazi i radi, ne može da se komodno ispravi, te dapače čak na više mjesta treba da na trbuhu plazi poput zmije. Na mjestima, gdje rudari rade, tekova je vrućina, da treba goli da rade kao od majke rođeni Zrak im je na mjestima slab i nikakav, na koji treba da najopreznije, pazi, jer se više puta dogodilo, da je i više rudara ostalo na mjestu mrtvih uslijed slaba i pokvarena zraka.

Nema rudara koji radi pod zemljom da izadje suh na vazduh, ili usljed mokrine kamo radi ili pak usljed vrućine gdje se u znoju kupa, tako da većina od njih kada podju kući košulju svuču i stave sebi preko ramena jer je sva mokra kao da je u moru bila. Sada koliko ih mori toliko glad i žedja, jer rudar ne može da dobije ni objeda ni ručka u duhini pod zemljom, već sve mu je ono što sobom ponese, a što sobom ponese? komad ječmena kruha, a većina je njih, koji imaju da stoje bez ništa. Ne samo ovo već im je velika muka i sa stanovima, jer siverički rudari ne stanuju svi uz rudnik već ima ih koji stanuju i po 2 sata hoda dalje od rudnika te koliko su sati i izmrcvareni sa radom toliko ih onako mokre i umorne ubije put. Nu naši rudari na to sve su navikli pak u sled nuđe s tim radom se zadovoljavaju. Sada kad se čovjek promisli kakovi je kruh rudara mislim da bi volio da iz crkve što odnese prvo nego

od rudara, te tko bi imao sreća da povrh svih ovih njegovih muka ga još izisava i gnjavi. Naši biedni rudari su dosta pripatali za vrijeme bivšega direktora Feranda i Seressa, kojima je bio kao prvi eksponent Tofant Taj gospodar je bio njihova desna ruka, jer su znali da je on u Siveriču već 15 godina i da poznaje svakog pojedinca. Naravno, ti ljudi došli bi iz tudjega svijeta ne poznavajuć Dalmacije ni njezina naroda još manje Siverič, osjećali bi se sretnim kada imadu jednoga tu koji poznaje sve, a u ostalome švabska je dušica, kao što su i oni. Sada je razumljivo da taj Tofant nije njih nikada napućivao kako da se što bolje dodje u susret radnicima već obratno on im je lumaćio našega rudara govoreći im da su to glupani dalmatinski, kojima se mora samo šuft-ostro postupati, a kada koji našto pregovara pošalje ga se iz službe, i oni bognu te i radiše. Sada tko je htio da bude na boljem položaju ili da ne bude poslan iz radnje, morao je da obadje Tofanta sa janjetom, pršutom i buračom vina e da tako spasi pogibelj koja mu prijeli.

Nu danas nije više tako, našem gospodaru Tofantu ne pali više kod ovog direktora gosp. Kramerš, jer ovaj novi gosp. direktor Kramer, kada je došao u Siverič, nije se pustio predvoditi od Tofanta, već obratno, te sada su rudari osjetili mnogo veći boljitak i pravicu. Radnici su svi sada zadovoljni jer gosp. direktor Kramer, ne daje važnosti onim koji su se sada samo sa darovima dolazili do položaja i s tim gnjavili druge rudare, već kako je on nama došao u Siverič osjetili smo u svemu da se sa rudarima netom sada postupa kako što se je moralo u opće da postupa. Mi smo u nadi da će gosp. direktor Kramer i u naprijed nastojati da ispravi ono što se dosada pokvarilo (te da će nastojati da radništvo bude šticeño od kojekakovih dopuza a osobito od gospodar. Tofanta, te da će gosp. direkt. da izbjegne neprilice, koja se može tako da zbije, ukloniti Tofanta sa vrata i očiju bi jednih od njega gnjavljenih radnika, tako će tim gosp. direktor postaviti veliki red i mir medju rudarima i postignuti cilj, kojim će da izbjegne šteti društva i radništva. Poznato nam je, da je gosp. direkt. pročistio dosta iz Siveriča odkad je došao, tako bi trebalo da to sada pročisti, jer koliko su konji Monte Promina osjetili boljitak od kada je uputio njihova ugnjetača koji im je šparao zob ispod zubi a da može da uputi kamo drugo, tako će i rudari osjetiti boljitak kada im se ukloni još jedinog ugnjetača biednih rudara — Tofanta.

Vijesti grada i okolice.

Načelnik Zagreba Izabran g. Heinzl.

Rimokatolički biskup za šibensku diecezu, saznanjemo imenovan naš gradjanin otac Mileta.

Ustoličenje grčko istočnog episkopa u našem gradu uslijedit će dneva 21 siječnja.

Paraziti uzmak „demokrata“ na skupštini Sokola pri biranju starešinstva: 7 prama 140. Izabran starostom farmaceuta brat L. Montana. Svom porazu sami krivi, jer demokratski samar svakome natrao sadno.

Lična sloboda u Šibeniku. Povodom članka pod gornjim naslovom, koji je izišao u pretposlom broju našega lista, zagrebačka „Slobodna Tribuna“ od utorka 10 januara broj 79 donosi ovu bilješku: *Traži svoj izgon iz Domovine* U Šibeniku je zaveden takav policijski režim, da o ličnoj slobodi i sigurnosti ne može biti govora. Kako čitamo u jednom listu u Šibeniku, jedan gradjanin šibenički, g. Ivo Baljkas, koji je mnogo radio za narodnu stvar, zamolio je ogorčen od oblasti putnicu „sa zabranom povratka u Jugoslaviju“. Šta još ne ćemo čuti iz kraljevine S. H. S.!

Ponosimo se, što je „Slobodna Tribuna“, oko koje se kupe naši najbolji intelektuali, iz našega lista cepila gradju za svoj opravdani protest, ma da u Šibeniku izlazi nekoliko novina, kojima su policijski skandali bolje poznati nago nama, a koje na sve to šute.

Medju Zemljoradnike, nakon Dr. Smodlake, stupit će Marjanović i Gjunio. Politički pravac „Slobodne Tribune“ ostaje isti. Sva prilika, da ga Zemljoradnici usvoje.

Dr. Luka Jelić u koliko doznajmo nije umro kao javili splitski listovi.

Šibenci! Nema sredstva koje bi jače potreslo čovječom dušom nego što je glazba. Ona ima već da divlje zvijeri kroti, a čovjeka tolikim ushitom opoји, da naučvenom lakoćom srće i u najkrvavijoj boj.

Glazbena umjetnost u neku je raku mjerilom kulture dotičnog grada, a Kresimirov grad je dao dosta dokaza muzikalne sposobnosti, kao i to da se dađe oduševiti za sve što je lijepo, dobro i plemenito.

Ovo je 31. godina, da „Šibenska glazba“ vrši plemeniti, uzgojni zadatak, požrtvovne sudjelujući svakoj nacionalnoj radosti i žalosti.

Kao sve narodne ustanove i glazba je za vrijeme rata — a osobito za vrijeme talijanske okupacije — doživjela krizu koju sad proživljuje.

Glazbari kao ljudi koji najbolje shvaćaju važnost i ljepotu muzike nastoje — dogovorno s prevremenim odhorem svu ustanovu kad dignuti na postojnu visinu.

Da ova kulturna institucija ponovno oživi i da nas uzgodne i unaprijed oplemenjivati, neophodno je potrebno da ju korporacije i imućnji gradjani što izdašnije novčano podupru. — Radi toga umoljava se svakog da na kolorednici — koja će mu biti donešena — napiše iznos kojeg misli mjesečno doprinášavati u fond „Šibenske Glazbe“.

Uvjereni smo da se nikakav rodoljub ovom pozivu ne će oglušiti i da će požrtvovanjem gradjana imati u našem Šibeniku glazbu koja će nam služiti na diku.

Braco! Pjesma i glazba sve osvaja, pa nek i naša srca spaja! Privremeni Odbor.

Pritisnuto jače, sve to bolje odskače. Neredi i nemiri u Murteru na Vodokršće složili skoro čitavo mjesto protiv Napredno Nacionalne Jugoslav Omladine. Učitelj Troskot premješten u Privić-Šepuricu; oružnički narednik prebačen iz Tiesna u Šibenik. Glavar Andrija Plešić pritvoren, jer da bi bio izrazio popaliti sve kuće demokrata i omladinaca!! I ako tuberkolosan, sudac Kamenarović nedozvolio liečniku pregledati ga, kad zatražio u ključara bolji pokrivač, ovaj mu odsječe od trbulu lezi na pločnik, pa se pokr! slamnjačom; bit će ti toplije: Jutros glavar Plešić pušten iz zatvora.

Porota, na 6 veljače otvara se pri Okruž. Sudu Šibenik.

Kavana Tommaseo pred sudom. Šibenska općina podigla tužbu protivu vlasniku, Ročište 21 tek. Osvrnut ćemo se.

Kradje i deračine po Bukovici učestale: Luku Grandu iz Bilišana dočekali na putu dva lopova obućena na vojnički i odnjeli mu Din. 1400 uhvaćenih za vola prodatu u Obrovcu. Majstrovic i drug. mu bili sretniji, jer odvali lopovima. Parnicu krečmaru u Krupi provalnici iznijeli sve što se dalo iznijeti. Na Kistanjam iz mlincie očerali utovljeno prase težine klgr. 160. Trgovcu Čakiću više stotina Dinara. Gjukoloviću iz Erveniku odrgnalo dva vola u vrijednosti od Din. 3000. Snionost lopova prevršila svaku mjeru, jer za odsutnosti trgovca Travice u blizini oružničke kasarne u Erveniku provalili oko 11 sati noću u kuću, pa što u predmetima što u novcu odnjeli preko 10.000 Din. Organi javne sigurnosti, naši oružnički muće se danju i noću iztraživajuć i hvatajuć lopove. Predaju ih Sudu, ali se dešava da se ovi višekrat povale prvo svojim kućama nego li sami oružnici koji ih priveli i predali, pa lopovi time dobivaju — koraju. Za preporučiti je da se u sličnim slučajevima strožije u izvidima postupa.

Zvona. — I našu krvnu braću grčko-istočne vjereispovjedi u Mokropolju (Bukovica) okralu Austrija: skinula im i odnjela 2 zvona, trećeg ostavila. Nabavili 2 nova težine klgr. 305 za Din. 11.500 Sa prevozom i namještajem Din. 15.000. Otrag dana obavili njihovo kštenje. Sjatila se čitava Bukovica, i Kninska krajina. Uz bogatu sofru sjedito preko 100 uzvanika. Sa zvonima pućanstvo zadovoljno.

I Vodice u kraj sinjeg mora narućilo tri, jer njih Švalo u zvonima okrao ko nijedno mjesto u Dalmaciji.

Sve izradjuje poznata solidna domaća tvrtka Cukrov u Splitu.

10.000 rubalja za prenoćiti platio jedan Rus u našem gradu. Ali isplata u Wrangelovim rubljima.

Kuća na dva kata, sa podrumom i uporabljivim podkrovljem: na prvom katu 2 sobe, a na drugom soba i kuhinja; u kuhinji voda i nuždnik; električna rasvjeta — u središtu grada, nudja se na prodaju. Prijave Upravi Lista.

Pokrajinska Bolnica

traži jednog bolničara i jednog vrlara. Za uvjete obratiti se Ravnateljstvu Bolnice.

Salamon Drutter, - Šibenik

Veliko skladište odijela, cipela i rublja uz najpovoljnije cijene

Prva Jugoslavenska Voštarnica

Grgo Čular - Šibenik

preporuča se pučanstvu, crkovenarstvima, bratovštinam i Gg. trgovcima.

Izradba po zanatu. — Cijene umjerene. Prodaja finog vrcanog meda sa vlastitog pčelinjaka na malo i na veliko.

Teretni i luksusni automobili F.I.A.T. (Torino)

Najzadnjih tipova, potpuno na novo preuredjeni.

Raspoloživi u Šibeniku za prompt predaju.

Za informacije i cijenike obratiti se tvrtci:

Inchiostri & Nascimbeni - Šibenik

SINGER

ŠIVAČIH STROJEVA ŠIVAČIH IGALA
NAKNADNIH DJELOVA
MAŠINSKOG ULJA

PRODAJE UZ GOTOV NOVAC
I OBROČNU OTPLATU

NA SVAKOJ JE MAŠINI NAZNAČENA
CIJENA USTANOVLJENA ZA CIJELU
JUGOSLAVIJU

SKLADIŠTE — ŠIBENIK
GLAVNA ULICA

ZASTUPNIK

ANTE FRUŽ

14-26

KNJIZARA I PAPIRNICA

FILIP BABIĆ

ŠIBENIK

Potpuno skladište knjiga na našem i stranim jezicima

Tvorničko skladište papira uz najjeftinije cijene.

Sav pribor za urede, općine i škole

Skladište školskih knjiga. i Kr. Zemaljske Naklade u Zagrebu.

Prima predplate na STRUČNE I PERIODIČNE ČASOPISE svakog jezika i struke.

MUZIKALJE SVAKE VRSTI.

ZAHTEVAJTE CIJENIKE PAPIRA I POPIS KNJIGA — CIJENIK ZA UREDE.

15-52

IVAN BUMBER

— ŠIBENIK —

OVLAŠTENI BOJADISAR

Gorica 33.

Gorica 33.

Javlja P. N. slavnomu občinstvu da preuzimlje soboslikarske i litilačke radnje uz povoljne uvjete.

Izradba solidna. — Cijene umjerene

7-10

OPĆINSKA ŠTEDIONICA

— U BENKOVCU —

OSNOVANA GOD. 1908.

Za štedionicu odnosno za uloške na štednju i za njihovo pravilno ukamačivanje jamči Općina benkovačka sa čitavim svojim imanjem, pa i sa svojom poreznom snagom.

Prima uloške na štednju te ih ukamačuje do daljnjega sa 5%.

Eskomptira mjenice. — Izdaje hipotekarne zajmove.

7-8

Juričev i Kešić - Bakar *Veletrgovina dalmat. vina*

samo na veliko

14-52

MATE PRGIN - ŠIBENIK

Veliki izbor šešira domaćih

tvornica sagova i rukotvorine.

2-26

GRAND HOTEL KRKA — ŠIBENIK

Kafanu prvog reda.

Svako večer gospojinski koncert.

Tačna poslužba. — Izvrstna kuhinja.

Cijene umjerene.

2-13

PAPIRNICA I KNJIZARA

J.a GRIMANI - ŠIBENIK

Papir, knjige, školski risači i pisači predmeti. Ujlene i acquarel boje, crnila i tuša u svim bojam svjetske tvornice Giltner Wagner. Mužikalije, slike, okviri i ostali luksuz-predmeti. Vrpce i pribor za pisači stroj ciklostyl papir i crnilo.

2-23

Novo osnovano
transportno i otpremničko poduzeće

**A. KUVACIĆ
— BAKAR —**

preuzima

svakovrsnu robu za otpremu i uskladištenje. — Vlastita prevozna sredstva i magaze. — Izvršuje sve naloge brzo i najkulantnije.

Ispostava: Stanica Bakar

Brzopjavi: Kuvacić - Bakar.

4

Unione Stearinerie Lanza - Genova

Anonimno Društvo sa glavnicom od 12,000.000 lira tal.

- Odlikovane tvornice sapuna i svijeća najboljih vrsta. -

Zastupnici i skladištari za Jugoslaviju:

Braća NASCIMBENI - Šibenik

6-6